

Hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi seirearuanne

Koostaja: Jane Kallion
Kaasautor: Kati Välbe

Jaanuar 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. ANDMETE KOGUMINE.....	4
2. TULEMUSTE KIRJELDUS.....	4
3. TÄHELEPANEKUD JA ETTEPANEKUD KUTSESTANDARDI UUENDAMISEKS JA TÄIENDAMISEKS.....	5
3.1. Üldised tähelepanekud kutsestandardi seiramisest.....	5
3.2. Ettepanekud Kutsekojale kutsestandardi uuendamiseks ja täiendamiseks.....	6

SISSEJUHATUS

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (*edaspidi* ESTA) on aastatel 2022-2024 sotsiaalministeeriumi strateegiline partner, kus üheks prioriteetseks tegevuseks on kutsestandardite asjakohasena hoidmine ja kutsetaotlemise propageerimine. Samuti on lõppemas Hooldustöötaja, tase 3 kehtivus 17.12.2024. Tähelepanu väärib ka asjaolu, et asjaomase kutsestandardi (versioon 7) kehtivusaja lõppemisest tulenev pikendamine, toimus edasi viieks aastaks, mistõttu ei ole olnud selle kutsestandardi sisuarutelu viimased kaheksa aastat.

Seetõttu sai saadetud üleskutse hooldustöö kutsevaldkonna ekspertide, et osaleda *Hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi muutmise vajaduse seire* intervjuul, kus osaledes intervjuul, saavad eksperdid anda oma panuse muutuste vajaduse hindamisel meie sotsiaalvaldkonna kutsete süsteemis ning avaldada arvamust kutsestandardite uuendamise ja uute kutsestandardite loomise vajalikkuse üle.

Arutelu ja analüüsi tulemusel algatab ESTA vajalikud muudatused sotsiaalvaldkonna kutsete süsteemis, et jooksvalt esitada Kutsekojale ettepanekuid kutsete uuendamiseks ja loomiseks. Seirearuande tulemusi jagatakse ESTA kodulehel.

Käesoleva intervjuu kitsamaks eesmärgiks on hooldustöö kutsevaldkonna ekspertide kaudu seisukohtade/arvamuste ja ettepanekute kogumine, mille abil luua kutsestandardi seireks asjakohane mudel. Intervjuu ülesehitus on koostatud **hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi** (<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10810658/>) läbiva ja kohustuslike kompetentside põhjal.

Lisaks intervjuule on hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi seiramisel toetunud Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA uuringule “Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: sotsiaaltöö” (https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2017/01/OSKA_sotsiaaltoouuringuaruanne_terviktekst_2021.pdf) ning 19.10 2022 Tallinnas ESTA poolt korraldatud kutsete teemapäeva tulemustele, mille raames toimus ka hooldustöötajate koolitajate, koolide esindajate ning hindamis- ja kutsekomisjoni liikmete seas töötuba.

1. ANDMETE KOGUMINE

Intervjuul osalejate valiku tegi seirearuande koostaja ning selle eesmärgiks oli katta ära alljärgnev sihtrühm (sihipärane valim): valdkonnas koolitaja, valdkonnas töötaja, valdkonna juht/tööandja, kutsekomisjoni liige, hindamiskomisjoni liige ning hooldustöötajate seltsingu liige. Intervjuu ekspertidega toimus 29.augustil 2023 veebi vahendusel.

Intervjuul osalesid:

Erika Pärnala – Eesti Õdede Liidu hooldustöötajate seltsing, valdkonnas töötaja, hooldustöötaja kutsekomisjoni liige;
Irja Sõnum – Valga Haigla, hooldekodu juhataja/tööandja;
Marika Drenkhan – Põlgaste Pansionaat, juhataja/tööandja;
Merike Kravets – Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, valdkonnas koolitaja, hooldustöötaja kutsekomisjoni liige;
Kaia Sarap – Põltsamaa Kodu, hooldusjuht
Jane Kallion (intervjuu läbiviija) – Pirita Südamekodu, juhataja/tööandja, valdkonna ekspert, valdkonnas koolitaja.

2. TULEMUSTE KIRJELDUS

Tulemused kirjeldatakse läbi Hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi kohustuslike ja kutset läbivate kompetentside.

B.2.1 Abistamine elamistoimingutes ja hooldustegevuste läbiviimine

Kirjeldatud tegevusnäitajate sõnastus on arusaadav ja kirjeldatu on igapäevases töös rakendatav.

B.2.2 Majapidamistöõde korraldamine

Kirjeldatud tegevusnäitajate sõnastus on arusaadav ja kirjeldatu on igapäevases töös rakendatav.

Ettepanek: lisada juurde tegevusnäitaja „Jäätmekäitlus“, nii ava- kui hooldekodudes ja haiglates.

Jäätmekäitluse aluseks on Eesti keskkonnastrateegia põhimõtted – säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine. Sellest tulenevalt on hooldustöötajal nii avahoolduses kui ka hoolekande- või tervishoiuasutuses vajalik teada, kuidas on Eestis reguleeritud jäätmekäitlus ja millised on ohud inimese tervisele ja elukvaliteedile, nii väliskeskkonnas, kui ka siseruumides. Näitena võib välja tuua asjaolu, kuidas on sisekliima ja tervisehäired (nagu astma, allergiad jne) omavahel seotud. Samuti, kuidas sorteerime haiglas, hooldekodudes või avahoolduses, töö käigus tekkinud jäätmeid (stoomikotid, mähkmed jne).

B.2.3 Esmaabi andmine

Kirjeldatud tegevusnäitajate sõnastus on arusaadav ja katab täielikult esmaabis rakendatavad tegevusnäitajad.

B.2.4 Hooldustöötaja, tase 3 kutset läbiv kompetents

Intervjuu käigus tõid eksperdid välja, et osaliselt vajaksid kutset läbiva kompetentsi tegevusnäitajad ümbersõnastamist:

1. Tegevusnäitaja 7) *kasutab hooldustoimingute sooritamisel ergonoomilisi võtteid;*

Ettepanek uue tegevusnäitajate selgemaks sõnastamiseks:

7) kasutab hooldustoimingute sooritamisel ergonoomilisi võtteid, säästes ennast ja klienti/patsienti, oma töös;

2. Tegevusnäitajad 4) vastutab oma tegude, tööalastest kokkulepetest kinnipidamise ja oma järjepideva arengu eest; märkab olukordi, kus ei piisa tema teadmistest, oskustest ja pädevusest ning vajadusel kutsub abi; ja 8) püstitab selged eesmärgid; valib vahendid ja ressursid ülesannete täitmiseks; kasutab aega tõhusalt; peab kinni tähtaegadest ja ajakavast;

Kirjeldataud tegevusnäitajate (4 ja 8) sõnastus on kohati dubleeriv, nt vastutab oma tegude/tööalastest kokkulepetest kinnipidamine; või ressursid ülesannete täitmiseks/aja kasutamine /tähtajad ja ajakava.

Ettepanek uute tegevusnäitajate selgemaks sõnastamiseks:

4) püstitab selged eesmärgid; valib töövahendid ülesannete täitmiseks; peab kinni tähtaegadest ja tööalastest kokkulepetest;

8) vastutab oma tegude eest; märkab olukordi, kus ei piisa tema teadmistest, oskustest ja pädevusest ning vajadusel kutsub abi;

3. TÄHELEPANEKUD JA ETTEPANEKUD KUTSESTANDARDI UUENDAMISEKS JA TÄIENDAMISEKS

3.1. Üldised tähelepanekud kutsestandardi seiramisest

- Tööandjate sõnul ei ole võimalik teha tööülesannete kehtestamisel erisusi olenevalt sellest, kas töötaja on omandanud hooldustöötaja, tase 3 või tase 4 kutse, olulisem on siinjuures, et hooldusteenus oleks igapäevaselt nõuetekohaselt täidetud. Viimane tähelepanek puudutab eriti väiksemates maakondades/valdades olevaid hooldekodusid, kus teenust pakutakse näiteks alla 50nele kliendile ning töötajaskond on nn kohalik ja tööandjal valik puudub. Lisaks toodi välja asjaolu, et just kõige enam kandideerivad antud valdkonda tööle hooldustöötaja, tase 3 täiendkoolituse läbinud inimesed ning samas on ka asjaomases valdkonnas väga suur tööjõu voolavus. Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA, aruandes on samuti välja toodud Sotsiaaltöö hariduse õppekavade lõpetanute erialase rakendumisega suuri probleeme pole, küll aga on murekohaks töökohal püsimine. Samas tähendab valdkonna põhikutsealadele mitterakendumine siiski tööjõu kadu valdkonna vaatest lähtuvalt, kuna ligikaudu pooled lõpetajatest asuvad tööle mujale. Näiteks hooldustöötajate puhul asutakse tööle kaubandusse ja puhastusteenuste alale, kuid samas tuleb neist valdkondadest hooldustöötaja põhikutsealale inimesi ka tagasi või juurde. Tööandjad nendivad, et suur mure tööjõu ja selle voolavuse pärast, pärsib ka teenuste arenguid ja vajalikke mahtusid ning kvaliteeti asjaomases valdkonnas.
- Tööandjate sõnul on väga oluline jätkata hooldustöötaja, tase 3 täiendkoolituse õppekavadel õpetamist, sh kutsekoolides tasemeõppekavadel õpetamist. Viimane võimaldab töötajal omandada kõige kiiremini tööks vajalikud baasteadmised, kuid

kahjuks ei ole sageli võimalik saada töötajatel koolituskohta kursusele või jääb koolituskoht töötaja elukohast väga kaugele. Viimast kinnitab ka Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA, kus kirjeldatakse, et nõudlus valdkonna täienduskoolitustele on sageli suurem kui pakkumine, mistõttu on koolitustele keeruline kohta saada. Samas ei tea jälle väga paljud tööandjad, et kutseõppeasutused ja ka Tervishoiu Kõrgkoolid, pakuvad väga paindlikku õpivõimalust, mis tähendab, et kool tuleb ise tööandja juurde õppetööd läbi viima ja seda tasuta. Õpe on paindlik nii kutse- kui ka kõrghariduses, kuid sellest hoolimata on probleemiks töö ja pereelu ning õpingute ühitamine. Samuti kirjeldab OSKA, et tööandjatele on töötajate erialane ettevalmistus oluline, olgu see läbitud taseme- või täiendusõppes. Erialase hariduse omandamist motiveerib omakorda see, et üha enam on töötamiseks vaja kutsetunnistust.

- Täiendõppe võimalustele puudub süsteemne lähenemine ning erakoolitusfirmade kvaliteedi üle puudub järelevalve, mistõttu tuleks senisest enam tegeleda täienduskoolituste kvaliteedisüsteemi parandamisega ning sedakaudu aidata kaasa valdkonna töötajate oskuste ühtlasema taseme saavutamisele. Tõsteti esile probleeme seoses koolitusfirmade koolituste taseme kontrollimisega. Koolitusturg on väga kirju ja ebauhtlane. Nõrgad ja ebapädevad koolitajad teevad turul “palju kahju”. Kutseteemalisel seminaril tõdeti üheskoos, et hooldustöötajaid õpetades tuleks läbivalt panna rohkem rõhku tervisealaste kompetentside õpetamisele ja arendamisele. Näiteks, kuidas hooldada kontaktisolatsiooni tingimustes (multiresistentsus, gripp, koroonavms) või nakkusohtrikus olukorras (sügelised jne).
- Intervjuul osalenud eksperdid leidsid, et kutse taotlemise protsess on arusaadav ja paindlik õppijale. Kutseteemalisel seminaril toetati mõtet, et luua kutse taotlejatele käepärane elektrooniline keskkond, et lihtsustada dokumentide esitamist. ESTA võttis 2022. aasta lõpust kasutusele e-taotluskeskkonna SPOKU ning aastase kogemuse järel võib tõdeda, et see on lihtsustanud dokumentide esitamist kui ka nende menetlemist.
- Hooldustöötaja, tase 3 vajalike tegevusnäitajate omandamiseks on ülioluline kvaliteetse täienduskoolituse- ja/või tasemeõppe õppekava koostamine, kus õppekava rakenduskavas on kirjeldatud kompetentside omandamiseks vajalikud teemad. Muuhulgas märkisid kutsestandardi seirajad, et õppekavade koostamisel tuleb täiendavat tähelepanu pöörata teemadele, mis puudutavad hooldusvahendite säästlikku kasutust, tänapäevaseid abivahendeid liikumiseks ja aktiveerimiseks (näiteks robotid, simulaatorid, nutiseadmed - lähedastega kontakteerumiseks, tehisintellekti kasutamine gerontoloogias tervikuna). Oluline on kajastada erinevaid vananemise teooriaid ning hooldustöötaja rolli eaka inimese vaimse tervise säilitamisel. Toitumise teemal tuleb rõhutada suuremat isikukesksust ja hooldustöötaja rolli õige toitumise jälgimisel.

3.2. Ettepanekud Kutsekojale kutsestandardi uuendamiseks ja täiendamiseks

Hooldustöötaja, tase 3 kutsestandardi seiramise järel on ettepanek järgmiste kompetentside täiendamiseks, selgemaks sõnastamiseks:

B.2.2 Majapidamistöde korraldamine

Ettepanek:

- *Lisada juurde eraldi tegevusnäitaja „Jäätmekäitlus“, nii ava- kui hooldekodudes ja haiglates.*

Jäätmekäitluse aluseks on Eesti keskkonnastrateegia põhimõtted – säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine. Sellest tulenevalt on hooldustöötajal nii avahoolduses kui ka hoolekande- või tervishoiuasutuses vajalik teada, kuidas on Eestis reguleeritud jäätmekäitlus ja millised on ohud inimese tervisele ja elukvaliteedile, nii väliskeskkonnas, kui ka siseruumides. Näitena võib välja tuua asjaolu, kuidas on sisekliima ja tervisehäired (nagu astma, allergiad jne) omavahel seotud. Samuti, kuidas sorteerime haiglas, hooldekodudes või avahoolduses, töö käigus tekkinud jäätmeid (stoomikotid, mähkmed jne.).

B.2.4 Hooldustöötaja, tase 3 kutset läbiv kompetents

Ettepanek tegevusnäitajate selgemaks sõnastamiseks:

- *4) püstitab selged eesmärgid; valib töövahendid ülesannete täitmiseks; peab kinni tähtaegadest ja tööalastest kokkulepetest;*
- *7) kasutab hooldustoimingute sooritamisel ergonoomilisi võtteid, säästes ennast ja klienti/patsienti, oma töös;*
- *8) vastutab oma tegude eest; märkab olukordi, kus ei piisa tema teadmistest, oskustest ja pädevusest ning vajadusel kutsub abi.*